

WASJIKWA

Welkom in Ons huis

Lokonong Djang, onze taal

Boekentips

Een Arowakse mythe

Ik wil mijn taal leren, hoe begin ik?

Gedicht Aduanamo

De macht van Taal

#IndigenousLanguages

2019 INTERNATIONAL YEAR OF
Indigenous Languages

More use of indigenous languages

= more chance of their survival

VOORAF

Wasjikwa betekent 'Ons huis' in het Lokono, taal van de inheemse stam der Arowakken van Suriname. We komen samen in ons huis om onze cultuur te delen en te beleven. Om het te (her)waarderen en door te geven.

Het thema van dit nummer is de Arowakse of Lokono taal. De inheemse talen zijn wereldwijd langzamerhand aan het verdwijnen. Dat komt doordat er steeds minder sprekers zijn, de cultuurdragers worden ouder en de jongeren spreken hun inheemse taal niet meer door de dominantere cultuur waarin zij leven. De nakomelingen van de Lokono leven in landen waar Nederlands, Sranang tongo, Engels, Frans, e.a. talen worden gesproken door de meerderheid van de bevolking. Meedraaien in de maatschappij heeft tot gevolg, dat jouw 'eigen' taal wordt verdrongen naar de achtergrond. Hoe belangrijk is het Lokonong Djang nog eigenlijk? Is het van belang dat dit blijft bestaan en wordt overgedragen? Hoe denkt u daarover?

ACTIVITEITEN 2020

Bijeenkomst Huis van de Wijk
De Tagerijn, Balbaostraat 18,
1057 TW Amsterdam van 14-17u
De bijeenkomsten voor 2020 zijn geannuleerd vanwege de maatregelen omtrent COVID 19.

Wij kijken ernaar uit om weer bijeenkomsten te kunnen plannen in 2021.

Zie onze facebookpagina Wasjikwa voor aankondigingen.

Ons tijdschrift is een kwartaaluitgave. Een los nummer kost EUR3,00 (excl. porto) en kunt u bij ons bestellen.

COLOFON

REDACTIE: Martha Sabajo,
Leander Vermaning

Met dank aan: Aduanamo, Linda
Roosbeek, Ryan Blanca, Konrad
Rybka, Willem Visser

CONTACT:

E: wasjikwa@gmail.com

T: 06-45575788

Reknr: NL09INGB0003592738

tnv L. Vermaning

Een woord vooraf...

door Leander Vermaning

De inheemse talen zijn wereldwijd bedreigd met uitsterven, er bestaan steeds minder sprekers die de taal machtig zijn. Gelukkig zijn er in het verleden en heden mensen die zich inzetten om deze bedreigde talen vast te leggen. Er zijn al een aantal wetenschappers geweest, die zich hebben ingezet om de Arowakse taal, de Lokonong djang, vast te leggen. Ontdekkingsreizigers als de Goeje en Roth hebben zich intensief beziggehouden met de cultuur en ook de taal van de Lokono. Bij onze tips over boeken belichten wij enkele publicaties. In het archief van **Lokono Dian News** (facebook) hebben wij ook een interessant document gevonden, namelijk een scriptie geschreven door een muzikwetenschapper de heer Eric Mink uit 1992, getiteld 'De muziek-, zang- en danstradities van de Arowak-indianen. Van Suriname naar Nederland'.

In dit artikel geef ik een bewerking weer van de tekst in de bijlage 2: Interview van Eric Mink met Albert Sabajo over liederen - opgenomen op 5 juni 1991.

Wandabothe

Eric: Waar gaat de tekst van Wandabothe over?

Albert: Die tekst van Wandabothe, is van vroeger. Als de dorpingen gingen feesten, dan hadden ze een dorpsfeest, en dat betekent dat de boodschap ook doorgestuurd wordt naar andere dorpen. Die dorpingen vanuit andere dorpen komen vervolgens om te feesten met de mensen die de uitnodiging hebben gestuurd. Ongeveer één kilometer voordat ze aankomen bij het dorp waar ze samen gaan feesten, wordt een speciale plek gemaakt om die mensen op te vangen. Die mensen komen dus niet direct in het dorp aan, maar worden op die plek opgevangen of opgehaald, en daar wordt dan Wandabothe gezongen. Wandabothe heeft te maken met het aankondigen van 'Wij komen eraan'.

E: Waar komt dit lied vandaan, hoe oud is het al?

A: Een eeuw zal het zijn, het is een bestaand lied, kan je ook overal in Arowakse dorpen tegenkomen. De tekst heb ik gemaakt, maar de melodie is hetzelfde gebleven. Ik weet niet exact wat vroeger werd gezongen, wat voor teksten ze gebruikten. Omdat de melodie belangrijk was voor mij, heb ik de tekst zelf verder geschreven.

E: Was er een speciale gelegenheid, waarbij die melodie echt alleen maar werd gebruikt?

A: Ja, meestal van aankomen van mensen, dan wordt het gebruikt, maar het wordt niet elk feest gebruikt. Alleen bij speciale gelegenheden, zoals bijvoorbeeld wanneer een sportclub naar een ander dorp gaat, dan wordt dit lied herhaald.

E: Hoelang ken jij de melodie al, van jongs af aan?

A: Toen ik hier kwam was ik me er niet zo van bewust, dat het belangrijk was, maar naderhand in '75 en in de tachtiger jaren begon ik het een beetje te waarderen. Dat het toch belangrijk is om zulke liederen te bewaren. Toen ben ik op zoek gegaan en kwam ik mensen tegen, die ook uit Suriname kwamen zoals de Ebecilio's. De melodie heb ik gekregen van een oude vrouw, 80-85 jaar uit Oreala, dat is aan de Guyana-kant, die kwam bij mij thuis omdat ik haar had uitgenodigd. Ik heb haar gevraagd of ze kon laten zien, hoe de dans van de Arowakken was vroeger, en wat voor liederen daarbij gezongen werden. Die vrouw heeft het gezongen voor mij en ik heb het opgenomen op cassetteband. Ik heb haar gevraagd waar die muziek vandaan kwam. Het is een bestaand lied en dat wordt ook gedaan aan de Guyana-kant, maar zij is een Surinaamse Arowak en heeft familie in Guyana. De liederen werden aan allebei de kanten vertolkt. Zij zong een beetje Engelsachtige teksten erop, gemengd met Arowaks.

Wandabôthe

wandabôthe wandabôthe
wandabôthe wandabôthe
wandabôthe wandabôthe
was jikwa wâjathe
wandabôthe wandabôthe
was jikwa wâjathe

Vertaling: We zijn aangekomen

we zijn aangekomen, we zijn aangekomen
we zijn aangekomen, we zijn aangekomen
we zijn aangekomen, we zijn aangekomen
vanuit ons dorp
we zijn aangekomen, we zijn aangekomen
vanuit ons dorp

De vertalingen zijn gemaakt door Albert en André Sabajo in samenwerking met Peter van Baarle, en staan grotendeels in het taalboek 'Arhwaka Lokonong Djang' (Baarle, 1989: blz. 143-158).

Muziekgroep Ikyoshie optreden met Eric Mink op de gitaar, omstreeks 1991

Muziekgroep Ikyoshie optreden met Eric Mink op de gitaar, 2008

3. Seme seme

Seme seme

Jaran wato nja to, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 jaran wato nja to, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona

dona landano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 dona landano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona

dona boedeano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 dona boedeano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona

dona jarhidano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 dona jarhidano, dakji koerhibiro
 jaran wato seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona
 seme seme seme, jaran wato seme
 seme seme seme, na boerhi kabona

Vertaling: Lekker lekker

"jaran" is goed zeggen en, ik eet "koerhibiro"
 "jaran" is erg lekker, maar "boerhi" is grantschtig
 "jaran" is goed zeggen en, ik eet "koerhibiro"
 "jaran" is erg lekker, maar "boerhi" is grantschtig
 lekker lekker lekker, maar "boerhi" is grantschtig
 lekker lekker lekker, maar "boerhi" is grantschtig
 lekker lekker lekker, maar "boerhi" is grantschtig
 lekker lekker lekker, maar "boerhi" is grantschtig

Seme seme

E: Seme seme?

A: Seme seme, ik heb mijn moeder horen vertellen over dit lied. Ze heeft het vroeger, toen ze klein was, gehoord maar ze wist niet meer precies hoe de melodie klonk. Toen Koningin Wilhelmina op bezoek kwam in Suriname, hadden ze een soort feest, waarbij de Arowakken voor haar gingen dansen en zingen. Toen verzamelden in Cassipora alle dorpelingen en de Arowakken moesten een optreden geven met dans en muziek. M'n moeder vertelde, dat de mensen uit het dorp Powakka dit lied naar voren brachten. Ze wist nog dat de tekst ging over Koerhibiro, een palingachtige zoetwatervis. De inhoud gaat over mensen die in vroeger jaren gingen vissen. Dan werd er uitbundig gevierd wanneer de mensen terugkwamen van het vissen. Vroeger gingen ze niet één dag op visvangst, maar dagenlang, soms weken. Dan gingen ze overnachten in het oerwoud, een soort expeditie, daar werd dan allerlei vis gevangen. Wanneer zij terugkwamen, werd een afspraak gemaakt met de dorpelingen, zoals ik net vertelde over Wandabotho. De dorpelingen wisten niet dat ze weer terug waren, maar door muziek maken of op boomsporen te gaan slaan, wisten de dorpelingen dat de mensen in aantocht waren. Dan gaan diegenen, die achtergebleven zijn hen ophalen en daar wordt dan de gevangen vis overgedragen. Thuis gingen zij alles verdelen. Sommige mensen zijn oud en die kunnen niet meegaan of door andere omstandigheden kunnen familieleden niet mee, maar alles wordt evenredig verdeeld. Diezelfde avond hebben we een soort feest onder de Arowakken, omdat ze niet precies wisten van zaterdag of zondag, dus bijna iedere dag is er iemand met cassiri in z'n huisje. Op het moment dat al die mensen van het oerwoud terugkwamen uit het visgebied, worden uitbundig deze liederen gezongen uit volle borst, dan zingen ze over de geslaagde visvangst en dat ze de mensen kunnen voorzien van vissen. Daarom hebben ze de dans gemaakt, ronddraaien met de handen omhoog, dat heeft de betekenis van hoe die vissen worden bedwelmend door het bedwelmingsmiddel, dat ze gebruiken in de kreekt. Dan zie je die vissen omdraaien op hun buik, hoe de vissen dronken worden en gemakkelijk gepakt kunnen worden.

E: Visvangst, gebeurt dat heel regelmatig?

A: Het gebeurt meestal in de droge tijd. In vroeger jaren was het tegen oktober, dan is de vistijd angebroken. De kreken worden dan droog, en dan zijn de vissen ook gemakkelijk te vangen. Het gebeurt één keer per jaar dat ze massaal gaan vissen. dat ze in groepsverband vertrekken. Dat is alleen voor de Koerhibiro waarover wordt gezongen. In het savannegebied leeft de vis Animare, en dat gaan ze ook één keer per jaar vangen. Soms kunnen die vissen 1 meter, 1.50 worden. Dit is niet alledaags, slechts één keer per jaar.

De liederen die zijn beschreven door Erik en Albert geven informatie over het leven van de Arowakken, alsof je terug gaat in de tijd en kunt meezingen- en dansen met onze voorouders. We vieren samen het leven, ervaren de liefde en beleven ons geloof. Hoeveel liederen bestaan er nog meer? En worden er thans nieuwe liederen gemaakt door huidige cultuurdragers? Wij kijken uit naar nog meer informatie hierover, indien u iets wilt delen hierover, kunt u mailen: wasjkw@gmail.com.

Wij hopen op betere tijden na de COVID-19 crisis om weer samen deze liederen te kunnen zingen.

Muziekgroep Ikyoshie; 'Seme seme', choreografie, omstreeks 1991

Jeugdherinnering aan Casipora

Door Martha Sabajo

Op Casipora was één schoolgebouw en daarin bevond zich maar één klaslokaal. In dat ene lokaal werd lesgegeven aan alle kinderen die in het dorp woonden. In het ookaal was aan de linkerkant de kleuterklas t/m de 4e klas en aan de rechterkant de 5e en 6e klas.

Wat ik mij kan herinneren is dat ik in de tweede klas zat. Ik weet niet meer met hoeveel kinderen. De lesstof werd in het Nederlands gegeven en ook het praten in het klaslokaal was Nederlands. Op een dag vertelde de meester ons 'Als wij wat wilden bereiken in ons leven, wij goed Nederlands moesten leren.'

Thuis spraken wij alleen Arowaks. Dat was heel normaal, omdat het hele dorp deze taal sprak. Er werd thuis geen sranang tongo, noch Nederlands gesproken. Mijn ouders hebben nooit een andere taal met ons gesproken. Mijn moeder sprak wel vloeiend sranang tongo en mijn vader zo nu en dan.

Mijn oudere zus is getrouwd met een zeeman die in Amerika woonde. Zij is toen geëmigreerd naar New York. Zij sprak alleen Engels met haar gezin.

Mijn andere zus is getrouwd met een gemengde, gekleurde man en zij woonde in Paramaribo. Mijn zus sprak alleen Nederlands met haar gezin.

Eén broer die getrouwd was met een arowakse vrouw, zij spraken altijd hun eigen taal. Met deze taal voedden zij hun kinderen op. Hij ging later in Paramaribo wonen met zijn gezin.

Mij oudste broer die ook getrouwd was met een arowakse vrouw, spraken alleen Nederlands met elkaar en met de kinderen. Hij beheerst wel de arowakse taal.

Mijn andere broers zijn ook getrouwd met arowakse vrouwen. Één broer die in Amerika woont, spreek alleen Engels en zo zijn zijn kinderen opgegroeid.

Ik zal uitleggen, waarom ik dit zo opnoem. In het gezin waarin ik ben geboren, had ik oudere broers en zussen. Later zijn sommige verhuist naar Amerika en Nederland en daar waar zij wonen, zijn zij de taal gaan spreken. Het arowaks raakte daardoor op de achtergrond.

Ik kan mij herinnering als de grote vakantie er was mijn ene broer altijd met zijn gezin bij ons in het dorp kwamen vertoeven. Mijn nichten spraken de arowakse taal vloeiend. Ik genoot ervan en vond het prachtig.

Ik ben tussen mijn 6e en 7e jaar bij een zus in de stad Paramaribo ondergebracht. Daar heb ik nooit mijn eigen taal meer gesproken. Mijn zus heeft nooit het initiatief genomen om in mijn moedertaal met mij te praten.

Op mijn 11de jaar werd ik teruggestuurd naar mijn ouders. Mijn ouders waren ondertussen verhuist naar Hollandsekamp 1 bij vliegveld Zanderij. Toen ik daar aankwam was het heel anders dan in Casipora. De mensen die in de omgeving woonden waren van diverse afkomst en spraken alleen sranang tongo en Nederlands. Ook andere indianen die daar woonden spraken niet of nauwelijks Arowaks.

Mijn ouders spraken onder elkaar en met mij wel het traditionele Arowaks, maar ik heb mijn eigen taal nooit meer vlot kunnen spreken. Ik versta de taal wel en ben daar tot heden heel dankbaar voor.

Ik ben op jonge leeftijd naar Nederland gekomen en gehuwd met een Nederlandse man, dus mijn eigen taal sprak ik niet meer vanaf dat moment niet meer. Ik vind het nu jammer dat ik veel heb gemist van mijn eigen taal. Er zijn nu niet veel mensen meer die vlot het Arowaks kunnen spreken.

Ik heb één broer die beseftte dat de Arowakse taal voor het nageslacht en de wetenschap vastgelegd moest worden. Met universitaire taalkundigen is een prachtige Arowakse taalboek uitgebracht. Dit boek is nu voor mij heel kostbaar geworden. Ik hoop hieruit mijn moedertaal weer eigen te maken.

Toen ik dit opschreef heb ik mijn tranen de vrije loop gegeven. Opeens beseftte ik dat ik de woorden van mijn onderwijzer diep tot mij heb genomen, omdat ik het belangrijk vond voor mijn verdere studies die hierna zouden volgen. Ik heb er wel een zware prijs voor betaald.

Ik ben met hart en ziel een arowakse vrouw.

Onze tips

Boek

1. Arhwaka Lokonong Djang - Peter van Baarle, Albert Sabajo, André Sabajo, Lucia Sabajo, G. van der Stap

Arhwaka Lokonong Djang is het eerste in het Nederlands verschenen boek over de taal van de Arowak Indianen uit Suriname en Guyana. Het is tot stand gekomen op initiatief van 'Ikyoshie', een sociaal-culturele vereniging van Arowakken in Nederland. Het boek bevat een inleiding over spelling, tien lessen met elke een kort verhaaltje en uitleg over grammatikale onderwerpen, een verzameling Arowakse liedjes, enkele oude Arowakse vertellingen en een beknopt Arowaks-Nederlands en Nederlands-Arowaks woordenboek. Dit boek is moeilijk verkrijgbaar, omdat het niet meer wordt gedrukt.

2. Woordenboek Arowaks-NL - Eugene Aramaké

Het Inheems dorp Cassipora, ongeveer negentig kilometer ten zuiden van Paramaribo gelegen, is al een paar keren verlaten geweest. De laatste keer vanwege de burgeroorlog van de jaren tachtig in de vorige eeuw. Ook waren er al heel vroeg invloeden van andere volkeren in dit dorp te bemerken. Want toen dit dorp ruim 100 jaar geleden nogmaals opnieuw werd bevolkt, kwamen er ook een paar vreemde mannen wonen zoals Mesada, een half jood, en Gemert, een half creool. Deze mannen werden verliefd op de indiaanse gezusters Biswane en trouwden met hen. Mesada werd het dorps hoofd en Gemert is de opa van de schrijver van deze woordenlijst. Eugene Aramake is geboren in 1944 in Cassipora, en heeft zijn jeugd daar doorgebracht. Hij vertrok vandaar toen hij 15 jaar was. Hij ging eerst 16 maanden met een missionaris werken die hem in de gelegenheid heeft gesteld te gaan studeren voor zijn Boslandonderwijsakte. Maar Eugene wilde niet in het onderwijs, dus ging hij in militaire dienst. Daarna werkte hij 13 jaar bij de brandweer in Paramaribo. Toen moest ook hij de overtocht wagen naar Europa. Hij belandde in Maastricht en was daar werknemer bij de Sphinx - fabrieken, onder andere als tegeldecorateur.

Ondertussen was op 23 april 1987 in Rotterdam de Sociaal-Culturele Vereniging 'Wajonong' opgericht, waarvan ook Eugene lid werd. Deze vereniging had hem gevraagd om te helpen met vooral het opzetten en uitwerken van een Arowaks taalproject. Voor de vereniging was het wel duidelijk dat ze alles zelf zou moeten doen. Er was namelijk geen lesmateriaal beschikbaar op dit gebied. Na een paar jaar werd aan Eugene gevraagd om de Arowakse taal te verzorgen. Dat heeft hij gedaan. Toen werd hem duidelijk dat hij niet alleen voor de vereniging maar misschien ook voor de hele (jongere) Arowakse gemeenschap van Suriname iets zou kunnen doen. En vanuit dat idee is deze woordenlijst ontstaan. Verkrijgbaar via bol.com

3. The Arawak language of Guiana - C.H. Goeje

Deze beschrijving van de Arowakse taal werd voor het eerst gepubliceerd in 1928. C. H. de Goeje was een Nederlandse cartograaf en cultureel antropoloog. Na zijn militaire dienst in Suriname ging hij verder met zijn onderzoek naar haar volken en hun talen, en bekleedde een speciale leerstoel aan de Universiteit van Leiden op dit gebied. Dit boek bevat een lange woordenlijst en onderzoek naar grammatica en uitspraak; een appendix geeft antropologische data, inclusief vertalingen van Arowakse mythes. - Verkrijgbaar via bol.com

Arhwaka Arowakse taalkursus en woordenboek Lokonong Djang

P. van Baarle
M. A. Sabajo
A. L. Sabajo
L. L. Sabajo
G. van der Stap

WOORDENBOEK AROWAKS - NEDERLANDS NEDERLANDS - AROWAKS

EUGENE ARAMAKE

VERGEEFDE 1209

THE ARAWAK LANGUAGE OF GUIANA

C. H. DE GOEJE

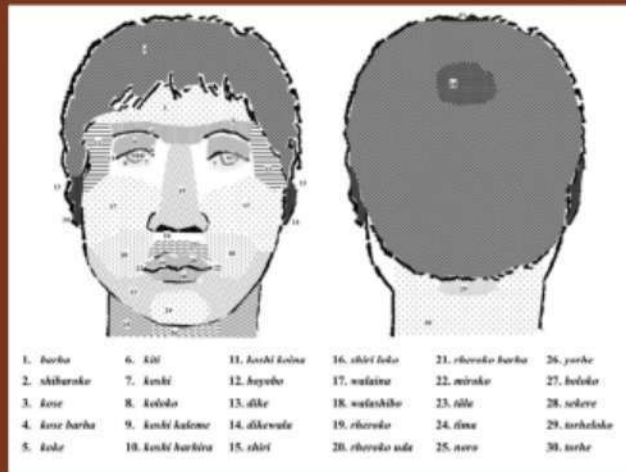
CAMBRIDGE

Onze tips

Boek

5. Samen schrijven in het Arowaks - Konrad Rybka

Dit boekje is een poging één schrijfmethode van de Arowakse taal (ook wel bekend onder de naam Lokono Arowaka dian) algemeen te verspreiden. Dit boekje heeft naast het presenteren van een spelling ook een educatief doel. We hebben dit boek geschreven in de hoop, dat wanneer u het één keer, misschien twee keer, of misschien zelfs een paar keer heeft gelezen, in staat bent om de regels van de spelling van de Arowakse taal niet alleen te begrijpen, maar deze ook aan anderen uit te leggen. Gratis download op de site van de Universiteit van Amsterdam: dare.uva.nl

1. barba	6. kôf	11. keshi keshi	16. shiri fela	21. rhoroko barba	26. jurbe
2. shikerako	7. keshi	12. kuyebu	17. wafina	22. mirako	27. letoko
3. kose	8. kofoko	13. ôke	18. wafshiko	23. ôlle	28. setere
4. kose barba	9. keshi kalene	14. dikwale	19. rhoroko	24. fima	29. terekelako
5. koke	10. keshi keshi	15. shiri	20. rhoroko sidi	25. nera	30. nerbe

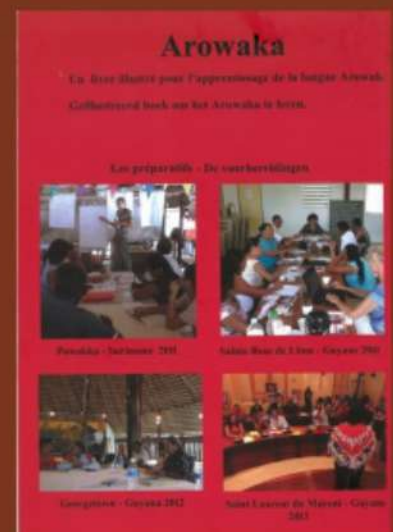
4. Arowaka - Stg. Kayeno, Ursula Visser-Biswane

Achterzijde tekst: Geïllustreerd boek om het Arowaka te leren. Dit boekje is uitgegeven door Kayeno, een cultuurvereniging die is opgericht in 1989 te Sainte Roma de Lima, Matoury te Frans-Guyana. De vereniging heeft altijd getracht de taal van de Arowakken - die steeds minder gesproken werd - te behouden. Op Youtube kunt u het boekje vinden in de vorm van een video (duur 24 min): <https://youtu.be/WsZdOyFvL00>

NB Stg. Kayeno is bezig met een 2e druk, zodra deze verkrijgbaar is, zullen wij dat melden.

Enkele woordjes om te leren:

- Nul - Amakhoro
- Eén - Abaro
- Twee - Bian
- Drie - Kabun
- Vier - Bithi
- Vijf - Badakhabo
- Zes - Bathian
- Zeven - Bianthian
- Acht - Kabunthian
- Negen - Bithithian
- Tien - Bian dakhabo

Konokokoja

De Bosgeest, verteld door kèthè Emelina Sabajo

De honingzoeker ging honing losbreken uit bomen. Hij had een kalebas op zijn hoofd gezet en die paste hem naadloos. En terwijl hij honing aan het zoeken was, ontmoette hij een bosgeest. 'Hoe komt het dat je hoofd zo mooi is, jongeman?' vroeg de bosgeest hem. 'Ik heb mijzelf gescalpeerd' antwoordde de man. 'Dat zou mij goed staan' zei de bosgeest. 'zou je mij ook niet kunnen scalperen, zodat mijn hoofd ook zo mooi wordt'.

'Ik kan je zeker scalperen, grootvader' zei de man. 'Ik zal je hoofd villen, maar je moet niet kermen'. Hij maakte een inkeping in zijn hoofd en stroopte zijn hele huid eraf. 'Au!' riep de bosgeest steeds tegen hem. Toen hij klaar was met het villen van het hoofd van de bosgeest smeerde hij het in met peper. 'Au!' zo schreeuwde en kermde de bosgeest voortdurend. 'Ik heb het ook zo gedaan, het deed mij verschrikkelijk veel pijn, maar omdat ik mijn hoofd zo wilde heb ik het verdragen, grootvader' zei de honingzoeker steeds tegen de oude man. Nadat hij klaar was met hem, was er geen hoofd meer op het hoofd van de bosgeest. Na verloop van tijd ontsproot de peper op het hoofd van de bosgeest. Met een hoofd vol wuivende peperstruiken ging de bosgeest voortaan door het leven.

Een andere keer ontmoette de honingzoeker de bosgeest weer. 'Aha! Jij bent toch niet degene die mij heeft laten lijden, jongeman?' vroeg de bosgeest.

'Helemaal niet, grootvader' zei de man, 'ik ben het niet. Hij is lang geleden overleden. De bosgeest antwoordde 'Je lijkt precies op hem, jij moet hem zijn.'

'Ik ben het niet, grootvader' zei de man, 'daar verderop is hij gestorven.'

'Laten we naar zijn overblijfselen gaan kijken' zei de bosgeest. De man nam hem mee, hij wist waar het gebeente van een hert lag, en daar bracht hij de oude man naartoe. 'Hier is hij gestorven, ik weet dat zijn botten hier zijn' zei de man.

'Ha, we moeten op zijn botten dansen!'

Ze gingen toen dansen op de beenderen van het hert. Daar was de man die de bosgeest gescalpeerd had zagezegd doodgegaan. Ze zongen en dansten. Hij heeft een gezicht zonder vlees, tralala, zongen ze. Ze bleven dansen en tenslotte begon de man moe te worden. De bosgeest wist maar niet van ophouden. De joneman werd steeds vermoeider. 'Die opa gaat mij nog ombrengen' zei hij bij zichzelf. Ze gingen steeds harder springen en dansen. En toen de man merkte dat hij te moe werd zei hij, 'Laten we dieper buigen, grootvader, dan dansen we mooier'. Ze bogen dieper en dieper, de bosgeest boog zich steeds dieper. De man duwde vervolgens de bosgeest met zijn zwaarbeladen hoofd op de stenen, en zijn hoofd brak. Hij had de bosgeest gedood. Wak-wak-wak, deden zijn wegvliegende hersenen. Zijn hersenen splitsten zich, dat werden nachtzwaluwen. De oude mensen hebben dat aan mij verteld.

Hara tora dano. - Het is afgelopen

LES 1. Arowakse Taal - Lokono djang

samengesteld door Peter van Baarle

Wat is een zelfstandig naamwoord?

Een zelfstandig naamwoord verwijst naar een wezen, object, of verschijnsel bijvoorbeeld:

wadjili - man
hijaro - vrouw
pêro - hond
ada - boom
waboroko - pad, weg
ikihi - vuur
karihi - pijn, ziekte
haikhaha - gevaar

Geslacht: mannelijk of neutraal?

MANNELIJK

li wadjili (de man)
li sjokotsji (het jongetje)
li kakütsji (de mens)
li bîdârhin (de dokter)
li pêro-sa (het hondje)

NEUTRAAL

to hijaro (de vrouw)
to sjokotho (het meisje)
to kakütho (het levende wezen)
to pêro (de hond)
to ada (de boom)
to waboroko (het pad)

Lidwoorden, voornaamwoorden, bijvoeglijk naamwoorden (de; die; mooie)

MANNELIJK

li wadjili (de man)
abali wadjili - een man
lihi wadjili - deze man
lira wadjili - die man
saban-tji wadjili - mooie man
kaima-tji wasjili - agressieve man

NEUTRAAL

to hijaro (de vrouw)
to sjokotho (het meisje)
to kakütho (het levende wezen)
to pêro (de hond)
to ada (de boom)
to waboroko (het pad)

LES 1. Arowakse Taal - Lokono djang

Meervoud

wadjili-non (mannen)
hijaro-non (vrouwen)
loko-non (Arowakken)
wa'jô-non (onze familie)
ûsa-be (kinderen)
pêro-be (honden)
da'koesji (mijn oog / ogen)

koekoerhitji (maripa-vrucht of -vruchten)
Lôtsjika koekoerhitji. (Hij vond maripa-vruchten.)

Samenstellingen

dâna-kje (broek) =
koetji-kje (schoen) =
koesji-kje (bril) =
sjikarhō-ra (rum) =
djô-ra (melk) =
pêro-sa (puppy) =
karhina-sa (kippeëi) =
koerhi-rhwathe (oncilla) =
laba-rhwathe (ocelot) =

dâna (been) + ekje (omhulsel)
koetji (voet) + ekje
koesji (oog) + ekje
sjikarho (suikerriet) + ûra (sap)
djo (borst) + ûra
pêro (hond) + ûsa (kind)
karhina (kip) + ûsa
koerhi (muis) + arhwa (jaguar)
laba (paca) + arhwa

Afleiding van woorden voor instrumenten

darhidji-kwana (auto) - afgeleid van het werkwoord: darhidjin (rennen)
bokodo-kwana (stuur) - bokodon (sturen)
takû-kwana (sleutel) - takûn (afsluiten)
balütü-kwana (stoel) - balütün (zitten)
dükhü-kwana (spiegel) - dükhün (zien)
fitji-kwana (pleister) - fitjin (plakken)
tjimâ-kwana (brug) - tjiman (oversteken)
müdü-kwana (trap) - müdün (klimmen)

en voor beroepen

bîdârhin (dokter) - afgeleid van het werkwoord: bîdjîn (genezen)
jokorârhin (winkelier) - jokaran (verkopen)
himedârhin (visser) - himedan (vissen)
marhikhotârhin (leraar) - marhikhoton (onderwijzen)
jokhârin (jager) - jokhan (jagen)
kholebetârhin (slager) - kholebetjin (in stukken snijden)
korârhin (bakker) - koran (brood bakken)
khojabwârhin (priester) - khojabonon (bidden)

Ik wil mijn taal leren, hoe begin ik?

bewerking & vertaling: Leander Vermaning

Ter voorbereiding op dit nummer, stuitte ik op een artikel op internet met als onderwerp de ervaring van inheemse talen. Er zijn projecten gaande in de hele wereld om talen die bedreigd worden met uitsterven, weer te laten herleven. Dat is geen makkelijke taak, ga maar na hoe moeilijk het is om een taal goed te leren spreken en schrijven. Daarvoor gaan we jaren naar school en krijgen bijvoorbeeld hier in Nederland dagelijks spelling & grammatica, begrijpend lezen op school en moeten tal van boeken lezen voor een goed taalbegrip. Dan is het niet verrassend dat de Arowakse taal ook één van de talen is, dat door steeds minder mensen wordt gesproken, wanneer het niet vanzelfsprekend een taal is dat op school wordt onderwezen.

In het artikel **'Indigenous language revitalization'** d.d. 29-10-2020 van de site The Innis Herald wordt Ryan Decaire (Kanién'kehá:ka/Mohawk uit Wáhta Mohawk Territory) geïnterviewd, hij werkt als assistent-professor aan de Universiteit van Toronto voor het Centrum voor Inheemse Studies. Hij vertelt over zijn eigen persoonlijke reis om de inheemse taal te leren. Hij groeide op in Wáhta, waar je overal de Kanién'kéha (Mohawk) taal om je heen hoort, het staat op borden, de ouderen spreken het hier en daar, je pakt woorden op als 'hallo' en 'tot ziens' en 'één, twee, drie'. Maar de vaardigheid om het echt te spreken en tweetalig te zijn, had hij niet ontwikkeld. Rond zijn 20e begon Ryan zich af te vragen waarom er alleen sprekers waren van rond de 60 en 70. Toen dat besef kwam, vond hij dat hij iets moest doen, en nog later ontdekte hij hoe belangrijk taal is voor de gemeenschap en ook voor individuen.

Foto: Centrum voor Inheemse Studies

Hij begon de taal te leren door ouderen te bezoeken in zijn gemeenschap en gesprekken op te nemen. In het begin verstond hij niets, maar hij probeerde het op deze manier, omdat er verder geen manieren waren om als volwassene de taal te leren. Uiteindelijk verhuisde Ryan naar een ander gemeenschap, naar de Six Nations. Six Nations is 1 van de leiders op het gebied van volwassen educatie om inheemse talen te leren. Zij hebben een 'immersion' (onderdompeling) programma ontwikkeld genaamd: Onkwawén:na Kentyóhkwa. 'Ik heb het programma gevolgd voor ongeveer 2 jaar. Ik heb de taal toen goed leren spreken, omdat je echt wordt ondergedompeld in de taal: van maandag t/m vrijdag van half 9 tot half 4 per dag, zeker 2000 uur bij elkaar opgeteld in die 2 jaar. Hierna verhuiste ik naar Kahnawà:ke om samen te leven met moedertaal-sprekers. Nu leefde ik met de taal, vanaf het moment dat ik wakker werd tot ik naar bed ging. Engels sprak ik niet meer. Sinds die tijd ben ik daar mee bezig, tijd doorbrengen met ouderen, taaldocumentatie, lesgeven aan de universiteit en ook lesgeven aan de gemeenschap. Binnen de Six Nations ben ik nu curriculum-ontwikkelaar en geef ik les aan de 2e jaars studenten.

Zijn advies aan mensen die ook hun taal willen leren is, om het samen met anderen te leren. En je moet tijd maken; het is niet iets dat je zo nu en dan kan doen. Zorg ervoor dat je nauwgezet studeert en betrokken bent bij een groep mensen die het ook proberen te leren, zodat je je niet alleen voelt en je elkaar kunt helpen in het proces. Erken dat het een lang proces zal zijn en dit nooit zal eindigen.

En om een taal echt te laten opbloeien moet het een gesproken taal zijn binnen de gemeenschap en worden overgedragen aan de volgende generaties. De ouders spelen hierin een zeer belangrijke rol, zij zorgen ervoor dat de kinderen de taal leren spreken. 'Een indicatie dat het niet goed gaat met jouw taal, is als het alleen een symbolische functie heeft gekregen, zoals bij een preek of ceremonie, en wanneer het niet wordt gebruikt om je kind zijn handen beter te laten wassen of de toilet door te spoelen. Dat zijn de echte woorden die je moet kennen. Dat zijn de indicatoren voor een gezonde taal (...)'.

Van de 70 inheemse talen die worden gesproken in Canada, hebben alleen een handvol nog een stabiele populatie van vloeiende sprekers. Inspanningen om nieuwe sprekers van deze talen te creëren, een proces dat bekend staat als 'taalrevitalisatie', zijn van groot belang. Dit is ook opgenomen in de 94 'Oproepen tot Actie' van de 'Waarheids- en verzoeningscommissie (2008-2015) van Canada, als ook in Artikel 13 van de VN-declaratie inzake de rechten van inheemse volken.

Meer weten?

Universiteit van Toronto: www.utm.utoronto.ca/indigenous-centre/welcome-indigenous-centre

First Nations Development Institute: www.firstnations.org/projects/native-language-immersion-initiative

Nationaal Centrum voor Waarheid en Verzoening (Manitoba, Canada): nctr.ca/map.php

VN-declaratie over de rechten van inheemse volken: deze verklaring is te downloaden via google

Atlas van de inheemse volken van Canada (4 delen): indigenoupeoplesatlasofcanada.ca

International Decade of Indigenous Languages

THE UNITED NATIONS
PERMANENT FORUM ON
INDIGENOUS
ISSUES

INDIGENOUS PEOPLES SPEAK MORE THAN 4,000 OF THE WORLD'S 7,000
LANGUAGES, MANY OF WHICH ARE IN DANGER OF BECOMING EXTINCT.

UNITED NATIONS

[UN.ORG/INDIGENOUS](https://un.org/indigenous)

[#WEAREINDIGENOUS](https://twitter.com/weareindigenous)

Wat verliezen we als een taal verdwijnt?

Taal is een middel om te communiceren, onze identiteit te bepalen, onze geschiedenis en cultuur uit te drukken, te leren en aan het sociale leven deel te nemen. Aangezien de overgrote meerderheid van de culturen op de wereld uitsluitend een mondelinge vorm kent, is gesproken taal de enige opslagplaats van het erfgoed, de tradities en de waarden van een aantal gemeenschappen. Wanneer de laatste sprekers van de inheemse talen sterven, sterven ook de geschiedenis, de gebruiken en een unieke perceptie van de wereld.

Veel taalkundigen waarschuwen dat talen in een alarmerend tempo afnemen, veel sneller dan in het verleden. Geschat wordt dat van de bijna 7000 talen die tegenwoordig op de wereld worden gesproken, ongeveer 40% met uitsterven wordt bedreigd. **De meeste van deze talen zijn inheemse talen, waardoor hele culturen in gevaar komen.**

Dat is een van de redenen waarom de Algemene Vergadering van de VN 2019 had uitgeroepen tot **Internationaal Jaar van de Inheemse talen (IY2019)** en de UNESCO de rol van internationale coördinator is toebedeeld. Het doel van het initiatief is om de aandacht te vestigen op de noodzaak om inheemse talen te beschermen en stimuleren en het belang ervan voor de sociale, economische en politieke ontwikkeling van samenlevingen te benadrukken. Omdat in het Internationaal Jaar is gebleken, dat er meer actie nodig is voor bedreigde talen, volgt het **Decennium van de Inheemse Talen vanaf 2022-2032**.

Het resultaat van het IY2019 is de **Los Pinos Verklaring**; hierin volgen de lessons-learned zoals erkenning van het belang van inheemse talen voor sociale samenhang en inclusiviteit, culturele rechten, gezondheid en gerechtigheid. En het belicht de relevantie voor duurzame ontwikkeling en behoud van biodiversiteit van inheemse talen, waarin eeuwenoude, traditionele kennis wordt bewaard.

Bron: site van Unesco (<https://en.iyl2019.org/about>)

>>> Wei marikotoãbo Arowaka Lokonon Dian khona <<<

NAAM: Linda Roosbeek
GEBOREN: St-Truiden,
Limburg, België

Mijn naam is Linda Roosbeek en ik heb een facebook groep genaamd "Arowakken" waarin het Arowaks als taal op de voorgrond staat. Het is bedoeld om jongeren (en ook ouderen) die veel op facebook zitten te laten zien dat onze eigen taal ook leuk en interessant kan zijn. Ik hoop op deze manier hun nieuwsgierigheid te prikkelen en hen te motiveren om het Arowaks weer op te zoeken bij hun grootouders.

In de groep maak ik ook vermelding van toevoegingen die zijn gedaan op mijn blog website waar ik Arowakse zinnen plaats met audiofiles. De naam van de blog is "Wei marikotoãbo Arowaka Lokonon Dian khona" en dat betekent: "Wij leren (onzelf) Arowaks". Dit komt omdat we het opnieuw moeten leren omdat we het niet (meer) hebben meegekregen als kind. Een fenomeen dat elk Inheems volk kent, wiens levenswijze door kolonisatie en overheersing voorgoed is veranderd.

Geboren en getogen in België uit een Belgische vader en een Arowakse moeder heb ik als prille tiener enkele jaren in het Arowaks dorp Powakka in Suriname gewoond. Heel die tijd dat ik daar woonde dacht ik dat andere leeftijdsgenoten het Arowaks verstonden en spraken, maar achteraf bleek dat dat helemaal niet zo was. Velen verstaan het zelfs niet meer en hun kinderen ook niet. Als kind besepte ik het belang van het Arowaks niet, net als vele andere dingen. Het is pas achteraf (en toen ik weer in België woonde) dat ik besepte dat ik het voorrecht heb gehad om mijn grootouders en oom, tantes, neven en nichten alsook de Arowakse cultuur te leren kennen, wat ik als een persoonlijke rijkdom beschouw. Nog steeds heeft deze korte periode in mijn leven een grote invloed gehad op de persoon die ik later ben geworden. Suriname en in het bijzonder de Inheemse cultuur had voor altijd een plaatsje in mijn hart veroverd.

Jammer genoeg ben ik niet met de Arowakse taal opgegroeid en moet het dus nu leren als volwassene. Daar ben ik mee bezig, met vallen en opstaan want er zijn bij mijn weten geen echte leerboeken waar makkelijk uit te leren valt. Ik heb veel gehaald uit het boek "Arhwaka Lokonong Djang" (1989) en het naslagwerk van Willem Pett (A Grammar Sketch and Lexicon of Arawak (2011).

Het blijkt trouwens ook voor mij, nu nog steeds een moeilijke taal te zijn omdat deze taal niet alomtegenwoordig is (zoals bv het Engels) en het tijdens gesprekken makkelijker is van over te springen naar het Nederlands. Samen met mijn moeder Antje Biswane schrijf ik woorden en zinnen op die van toepassing zijn in ons dagelijks leven. Deze zinnen en woorden schrijf ik neer op mijn blogsite zodat anderen die ook willen, kunnen mee leren. Ik zet zoveel ik kan audio opnames erbij om de uitspraak mee te geven. Het Arowaks dat we leren is het dialect van Powakka dus het kan zijn dat wat jij kent of herkent anders klinkt of ietwat anders wordt gezegd. Ook de schrijfwijze kan hier en daar wat verschillen. Zelf betrap ik mezelf soms erop van niet consequente spelling te gebruiken. Ik probeer vooral de schrijfwijze uit het boekje "Samen schrijven in het Arowaks" te hanteren (2013). Met dank aan de mensen die aan deze spelling hebben gewerkt.

Mijn voornaamste doel is dat de taal wordt opgeschreven maar vooral dat ze wordt doorgegeven aan onze jongeren en dat zij hun taal weer gaan gebruiken voor het verloren gaat.

Samen schrijven in het Arowaks: https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/85564/0517_fullbook.pdf?sequence=1

De blogsite is te vinden op www.bloggen.be/marikotoan

Les 2. Lokonong Djang: Dieren

uit het woordenboek van Arowaka en Arhwaka Lokonong djang

Karina beh (kippen)

Pèro be (honden)

Hananaka (schorpioen)

Adafa (slingeraap)

Sèrhèrhè (Tamarin aap)

Hitoerhi (brulaap)

Kamodo (anaconda)

Maba ojo (honingbij)

Mahèlèro (boa)

Anwana Arhokong
(koningsgier)

Barhakata (gordeldier)

Wiribisjiri (spieshert)

Hau (harpij)

Arwha of Kabadaro (jaguar)

Kajakoetsji (kaaiman)

Jowâna (groene leguaan)

Kajakaja (ara)

Oma (piranha)

Bèdjaka lokonong djang
(Spreek je de arowaka taal?)

Halikadjako-ha dokoko?

Hoe is het met u opa/grootvader..?

Mijn opa Hendrik Jubitana gaf zijn dalekèntho (kleindochter) iets zeer waardevols mee, wat voor altijd in mijn hart is gebleven.

Ik ben Aduanamo en mijn opa gaf mij een kostbaar stukje Lokono taal mee....dat stukje was genoeg voor mij om te weten dat ik als lokono op zoek moest gaan naar mezelf , Helaas is mijn dokoko er niet meer, maar ik voel hem in mijn hart en ik geloof stellig dat hij mij hierin steunt.

De verlangens om de taal van mijn voorouders te kunnen spreken, daar heb ik zonder kennis jaren mijn hoofd over lopen breken.

Zoekend en vragend niet wetend waar ik moest beginnen, dat ik heel vaak mijn eigen angsten over wie ik was moest overwinnen.

De vraag: waarom is het zo kostbaar? Heeft het met tradities te maken, als ik wist waar al die prachtige liederen over gaan, zou dat me nog dieper in m'n ziel raken? Waarom wil ik mijn taal spreken? Mijn antwoord zal ik je hierop geven. Omdat ik mijn tradities op de juiste manier wil nastreven.

Mikakho boborwatèng dade (dank je wel)

Sanowé se (graag gedaan)

Deze twee zinnen probeer ik te gebruiken, het liefst elke dag.

Sare ba donkong (Slaaplekker welterusten). Op die manier wens ik mijn dochter nu een goeiennacht.

Hama bobokabo betekent 'wat ben je aan het koken?'

Terwijl je dit leest hebben we al 6 zinnen besproken.

Het laatste wat ik graag wil meegeven is wat je niet verstaat en niet weet, kan verkeerde energieën met zich creëren, ken je taal dan kunnen we op een respectvolle manier onze voorouders en hun tradities op juiste manier eren.

Ik dank onze voorouders.

Mijn inspiratie in dit leven is volledig hun taal..en hun taal verspreidt de kennis van de natuur. Net zoals elk dier op deze planeet zijn eigen taal kent. Stel je eens voor een kat die blaft, een schaap die hinnikt, een muis die gromt, het klinkt allemaal heel onnatuurlijk, wat ook zo is want Hadajali (God) heeft elk wezen op deze aarde zijn eigen taal gegeven .

Dat kostbare geschenk is de sleutel van onze tradities, laten we dat niet verloren gaan en op zoek gaan naar de kennis van Lokono Djang.

Abahang koba 'Tot de volgende keer'

Inspired by the higher Energies

Written bij ADUANAMO

Schilderij: Paul Woei

'Inheemse talen zijn belangrijk voor natuurbehoud' (Marine Vuillermet; 2015)

De 'kleine gemeenschappen zijn van groot belang voor het natuurbehoud. De mensen weten heel veel van de planten en dieren in hun omgeving. Hun talen zijn er zelfs naar ingericht. Het Tobian (gesproken op Tobi-eiland, deel van Palau gelegen in de Stille Oceaan; red) heeft bijvoorbeeld aparte benamingen voor verschillende groeistadia van vis, hun primaire voedselbron. Zij weten precies in welk stadium de vis het best gevangen kan worden zonder het voortbestaan van de soort in gevaar te brengen. Het Spaans en het Engels kennen die stadia niet, waardoor het veel lastiger is uit te leggen wanneer de vis gevangen kan worden. Hun taalsysteem maakt het relatief eenvoudig om traditionele ecologische kennis over te dragen aan jongere generaties. Als de taal uitsterft, gaat die kennis ook verloren. De inheemse talen zijn ontzettend relevant voor de biodiversiteit.'

Bron: www.nemokennislink.nl/publicaties/inheemse-talen-zijn-belangrijk-voor-natuurbehoud

De macht van taal

door Ryan Blanca

De macht van taal wordt vaak onderschat en omvat veel meer dan alleen een middel om met elkaar te kunnen communiceren. Er zijn helaas veel voorbeelden uit onze geschiedenis die pijnlijk duidelijk maken hoe taal ook kan worden ingezet om groepen te manipuleren en te domineren. In dit artikel wil ik wat meer vertellen over de, voor sommigen weinig bekende, "religieuze vertaal instituten" die zeer actief waren in Zuid-Amerika en ook in Suriname.

Enkele van de meest bekende van deze instituten waren de Summer Institute of Linguistics (SIL) en de Wycliffe Bible Translators (WBT). SIL omschrijft zich tegenwoordig als een "global, faith-based nonprofit that works with local communities around the world to develop language solutions that expand possibilities for a better life" (www.sil.org/about). WBT omschrijft haar missie als volgt "wereldwijd harten en levens vernieuwd worden door de Bijbel, het Woord van God, in de eigen taal. Wereldwijd zijn er miljoenen mensen die op dit moment geen toegang tot Gods Woord in de taal die ze goed kennen" (wycliffe.nl/waarom/).

Uit onderzoek (zie o.a. Zendingen: Norman Lewis (1988), Is God an American: IWGIA (1981)) blijkt dat er niet altijd religieuze motieven achter deze vertalingsactiviteiten zaten. In opdracht van en in samenwerking met multinationals werden er vertalingsexpedities georganiseerd naar inheemse volken in afgelegen gebieden van het Amazone regenwoud. De werkwijze was op hoofdlijnen als volgt:

- Multinationals hadden middels exploratie activiteiten de aanwezigheid van waardevolle grondstoffen in deze afgelegen gebieden onderzocht.
- Inheemse leefgemeenschappen waren in de directe nabijheid van deze grondstoffen woonachtig.
- Het doel was om deze inheemse leefgemeenschappen op een niet gewelddadige manier te verplaatsen.
- Na verhuizing van de inheemse leefgemeenschappen kon het mijnbouwbedrijf starten met exploitatie van de grondstoffen.

De vertaal instituten werden uiteraard betaald door de multinationals om dergelijke expedities uit te voeren. Zendingen werden geselecteerd en voorbereid om naar de geïdentificeerde gebieden te gaan en zich in de nabijheid van de inheemse leefgemeenschappen te vestigen. De zendingen werden voorzien van alle nodige transportmiddelen (vliegtuigen en boten) en moderne communicatiemiddelen om hun werk goed te kunnen doen.

Allereerst moest het vertrouwen van de inheemse leefgemeenschappen worden gewonnen waarna de inheemse taal kon worden geanalyseerd. Vervolgens werden overleveringen (mythes en legendes) geïdentificeerd die het best aansloten bij religieuze concepten als God, schuld, schaamte, hemel en hel. Op basis van deze kennis werden toen delen van het nieuwe testament vertaald in de inheemse taal.

De taal werd vervolgens ingezet als middel om de inheemsen ervan te overtuigen dat het de wil van "God" was dat zij moesten verhuizen en zich moesten vestigen rondom zijn "huis". Hiervoor hadden de zendingen reeds een kerk gebouwd op een strategische, van tevoren bepaalde locatie.

Natuurlijk kwam het ook voor dat inheemse leefgemeenschappen zich niet lieten overhalen om te verhuizen naar de omgeving van de kerk. Helaas werden er toen ook meedogenloze maatregelen ingezet om de inheemsen toch te dwingen tot verhuizing. Hiervoor werden bijvoorbeeld vergiftigde snoepjes of besmette kleding uitgedeeld die tot ziekte en zelfs sterfte leidde onder de inheemse leefgemeenschappen. Dit werd toen aangeduid als de toorn van "God" en zou pas stoppen als de inheemsen de wil van "God" alsnog zouden opvolgen.

Bovenstaande is een schokkend voorbeeld, het maakt pijnlijk duidelijk hoe machtig taal is. Hoe bewuster wij ons hiervan zijn, hoe gemotiveerder wij worden om een taal goed te leren; met taal kun je je immers bewapenen. Daarnaast is het van essentieel belang om te (blijven) investeren in de ontwikkeling van onze kinderen. Hoe beter zij een "taal" beheersen, hoe beter zij zich staande kunnen houden in de maatschappij. Of het nu gaat om een gesproken taal, geschreven taal, programmeertaal, zang of andere manier van expressie blijf ze motiveren en stimuleren!

IWGIA

International Work Group for Indigenous Affairs - is een mensenrechten-organisatie die over de hele wereld opereert. Zij werken toegewijd aan het promoten, beschermen en verdedigen van de rechten van Inheemse Volken. Sinds 1968, heeft IWGIA samengewerkt met organisaties van Inheemse Volken en internationale instituten om erkenning en implementatie van de rechten van Inheemse Volken te promoten. IWGIA werkt eraan om Inheemse Volken te versterken d.m.v. documentatie, capaciteitsontwikkeling en belangenbehartiging op lokale, regionale en internationale level. Om deze missie te bereiken stellen zij documentatie beschikbaar, ondersteunen via belangenbehartiging en nemen deel aan wereldwijde samenwerkingen met organisaties van Inheemse Volken.

IWGIA werd opgericht in 1968 door antropologen, gealarmeerd door de continue genocide van Inheemse Volken in de Amazone. Hun doel was om een netwerk van onderzoekers en mensenrechten-activisten te vormen om de situatie van Inheemse Volken vast te leggen en hun rechten te verbeteren.

IS GOD AN AMERICAN ?

An Anthropological Perspective on the Missionary Work of the Summer Institute of Linguistics

Edited by Soren Hvalkof and Peter Aaby

IWGIA/ISI

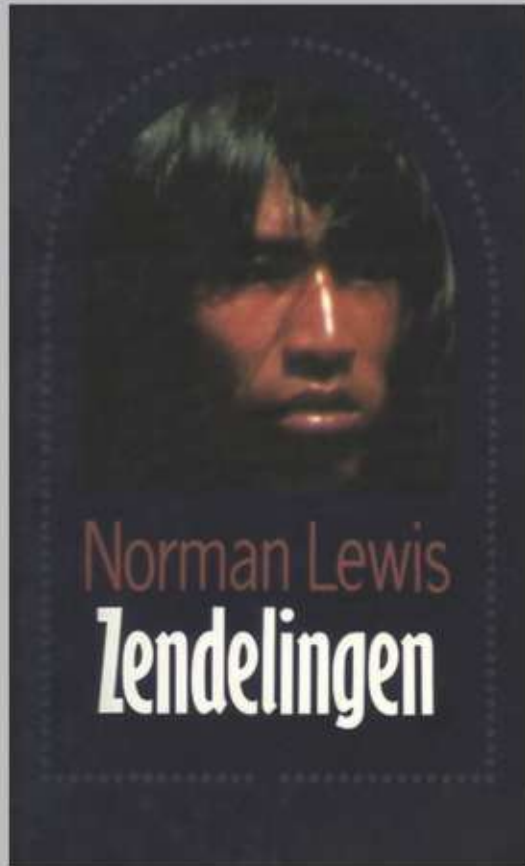
(John Frederick) **Norman Lewis** (28 juni 1908 - 22 juli 2003), Britse journalist en schrijver. Hij hield van reizen, voordat hij begon met schrijven, wat begon in de jaren '30 van Spanje en waar hij 60 jaar lang mee doorging. Hij observeerde de eb en vloed van regeringen, de disintegratie van inheemse tribale culturen en activiteiten van missionarissen, criminelen en profiteurs.

In zijn reisverhalen onderzocht hij onderwerpen zoals het leven in Napels gedurende de geallieerde bevrijding van Italië (Napels '44); Vietnam en de Franse kolonie Indochina (A Dragon Apparent); Indonesië (An Empire of the East); Birma (Golden Earth); inheemse volken van India (A Goddess in the Stones); Sicilië and de Mafia (The Honoured Society and In Sicily). En de in het artikel genoemde verwoesting veroorzaakt door christelijke missionarissen in Latijns- en Zuid-Amerika (The Missionaries/Zendelingen-1988, zie hiernaast voorkant)

Zijn krantenartikel getiteld "**Genocide in Brazil**" (1969-download op internet), gepubliceerd in de Sunday Times, leidde tot de oprichting van Survival International— een organisatie dat zich inzet voor de bescherming van inheemse volken in de hele wereld.

Even fire and sword to arsenic and bullets - civilization has won six million Indians to extinction

**WASJIKWA WENST
IEDEREEN
EEN GEZOND &
LIEFDEVOL 2021**

Indiaansche Kamp in de Boven Para

VRIENDEN VAN
WASJIKWA

Wordt u ook vriend van Wasjikwa?
Wij vragen om een donatie voor
deze projecten in 2021:

Wasjikwa Magazine
Arhwaka Lokonong Djang

Meer info? Stuur u een bericht via Facebook of wasjikwa@gmail.com